Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (sjätte avdelningen)

den 30 januari 2014*

”Begäran om förhandsavgörande — Straffrättsligt samarbete — Direktiv 2004/80/EG — Artikel 12 — Ersättning till offer för uppsåtliga våldsbrott — Rent inhemsk situation — Uppenbart att domstolen saknar behörighet”

I mål C-122/13,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Tribunale ordinario di Firenze (Italien) genom beslut av den 20 februari 2013, som inkom till domstolen den 15 mars 2013, i målet

Paola C.

mot

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Borg Barthet samt domarna M. Berger (referent) och F. Biltgen,

generaladvokat: Y. Bot,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— C., genom P. Pellegrini, avvocato,

— Konungariket Spanien, genom S. Centeno Huerta, i egenskap av ombud,

— Republiken Italien, genom G. Palmieri och G. Palatiello, båda i egenskap av ombud,

— Konungariket Nederländerna, genom M.K. Bulterman, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom A.-M. Rouchaud-Joët och F. Moro, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: italienska.

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat, i enlighet med artikel 53.2 i domstolens rättegångsregler,

följande

Beslut

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 12 i rådets direktiv 2004/80/EG av den 29 april 2004 om ersättning till brottsoffer (EUT L 261, s. 15).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan C. och Presidenza del Consiglio dei Ministri (premiärministerkansliet) angående skadestånd till följd av att Republiken Italien inte har införlivat direktiv 2004/80 och den skada som C. har åsamkats till följd därav.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

3 Skälen 7 och 11 i direktiv 2004/80 lyder enligt följande:

”(7) I direktivet fastställs ett samarbetssystem för att underlätta möjligheten att få ersättning till brottsoffer i gränsöverskridande fall, ...

...

(11) Ett system för samarbete mellan medlemsstaternas myndigheter bör införas för att göra det lättare för brottsoffret att få ersättning i fall där brottet begicks i en annan medlemsstat än den där brottsoffret är bosatt.”

4 Artikel 12 i detta direktiv, som ingår i kapitel II, ”Nationella ersättningsordningar”, har följande lydelse:

”1. De regler om möjlighet att få ersättning i gränsöverskridande fall som fastställs i detta direktiv skall fungera på grundval av medlemsstaternas ordningar för ersättning till offer för uppsåtliga våldsbrott som begås på deras respektive territorier.

2. Alla medlemsstater skall säkerställa att det i deras nationella regler föreskrivs en ordning för ersättning till offer för uppsåtliga våldsbrott som begås på deras respektive territorier, som garanterar rättvis och lämplig brottsofferersättning.”

Italiensk rätt

5 Direktiv 2004/80 har införlivats i Italien genom bland annat lagstiftningsdekret nr 204 om genomförande av direktiv 2004/80/EG om ersättning till brottsoffer (Decreto legislativo n. 204 recante attuazione della direttiva 2004/80/EG relativa all’indennizzo delle vittime di reato), av den 9 november 2007 (ordinärt tillägg till GURI nr 261, av den 9 november 2007). Beträffande de materiella villkoren för ersättning som utgår från italienska staten hänvisas det i detta dekret till speciallagar om ersättning till offer för brott som begåtts i Italien. Dessa speciallagar omfattar emellertid inte alla typer av uppsåtliga våldsbrott. Det finns till exempel ingen speciallag som säkerställer att offer för sexuellt våld, såsom brottsoffret i det nationella målet, får en rättvis och lämplig ersättning i den mening som avses i artikel 12 i direktiv 2004/80.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

6 Käranden i det nationella målet, C., har i det nationella målet yrkat att domstolen dels ska slå fast att Presidenza del Consiglio dei Ministri är skadeståndsskyldigt till följd av underlåtenhet att genomföra direktiv 2004/80, dels ska förplikta nämnda part att utge skadestånd till henne om 150 000 euro.

7 C. har till stöd för sin talan i det nationella målet anfört att M. efter att ha utsatt henne för sexuellt våld dömdes att utge skadestånd till henne med ett belopp som preliminärt fastställdes till 20 000 euro. M. uppfyllde dock inte denna skyldighet. När han dömdes hölls han nämligen i fängsligt förvar och hade varken tillgångar, arbete eller bostad. C. har gjort gällande att M. efter sin fängelsevistelse kommer att sakna tillgångar och bli utvisad från Italien och att hon då kommer att förlora alla möjligheter att få en rättvis och lämplig ersättning av honom. Republiken Italien har inte vidtagit nödvändiga åtgärder för att säkerställa att hon trots detta får en rättvis och lämplig ersättning, vilket strider mot den skyldighet som nämnda medlemsstat har enligt artikel 12 i direktiv 2004/80.

8 Presidenza del Consiglio dei Ministri har i det nationella målet yrkat att talan ska avvisas och vidare gjort gällande att den saknar grund. Nämnda part har anfört bland annat att direktiv 2004/80 uteslutande syftar till att reglera ersättning till offer för uppsåtliga våldsbrott i gränsöverskridande fall, medan brottet i det aktuella fallet begicks i Italien mot en italiensk medborgare.

9 Den nationella domstolen anser i detta avseende att även om syftet med direktiv 2004/80 är att införa bestämmelser som ska underlätta för brottsoffer i gränsöverskridande fall att få ersättning och att se till att brottsoffer alltid kan vända sig till en myndighet i det land där han eller hon är bosatt, så skulle artikel 12.2 i detta direktiv inte desto mindre kunna tolkas så, att den medför en skyldighet för alla medlemsstater att anta bestämmelser som säkerställer ersättning till offer för alla uppsåtliga våldsbrott. I så fall har Republiken Italien underlåtit att uppfylla sina skyldigheter, eftersom det i dess interna rättsordning föreskrivs en ordning för ersättning vid vissa brott, men inte vid till exempel brott i form av sexuellt våld.

10 Tribunale ordinario di Firenze har under dessa omständigheter beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Ska artikel 12 i direktiv [2004/80] tolkas så, att medlemsstaterna får införa bestämmelser om ersättning till offer för vissa typer av våldsbrott eller uppsåtliga brott eller ska den i stället tolkas så, att medlemsstaterna är skyldiga att, för att genomföra direktivet, införa en ordning för ersättning till offer för alla typer av våldsbrott eller uppsåtliga brott?”

Domstolens behörighet

11 Det ska först och främst erinras om att det i direktiv 2004/80, såsom framgår av skäl 7 däri, ”fastställs ett samarbetssystem för att underlätta möjligheten att få ersättning till brottsoffer i gränsöverskridande fall”. I skäl 11 i samma direktiv preciseras att ”[e]tt system för samarbete mellan medlemsstaternas myndigheter bör införas för att göra det lättare för brottsoffret att få ersättning i fall där brottet begicks i en annan medlemsstat än den där brottsoffret är bosatt”.

12 Domstolen har redan framhållit att det i direktiv 2004/80 föreskrivs ersättning enbart vid uppsåtliga våldsbrott som har begåtts i en annan medlemsstat än den där brottsoffret har sin vanliga vistelseort (dom av den 28 juni 2007 i mål C-467/05, Dell’Orto, REG 2007, s. I-5557, punkt 59).

13 I det nationella målet framgår det emellertid av beslutet om hänskjutande att C. har blivit utsatt för ett uppsåtligt våldsbrott som begåtts i den medlemsstat där hon är bosatt, nämligen Republiken Italien. Situationen i det nationella målet omfattas därför inte av tillämpningsområdet för direktiv 2004/80, utan enbart av nationell rätt.

14 I rent inhemska situationer är domstolen i princip inte behörig att pröva den nationella domstolens tolkningsfråga.

15 Enligt fast rättspraxis får domstolen visserligen även i sådana fall besvara en tolkningsfråga när den hänskjutande domstolen i förfaranden såsom det som är aktuellt i det nationella målet är skyldig, enligt nationell rätt, att tillerkänna nationella medborgare samma rättigheter som dem som medborgare i andra medlemsstater som befinner sig i samma situation har enligt unionsrätten (se, bland annat, dom av den 21 februari 2013 i mål C-111/12, Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia m.fl., punkt 35 och där angiven rättspraxis). Domstolen ska dock inte att ta ett sådant initiativ om det inte framgår av begäran om förhandsavgörande att den hänskjutande domstolen verkligen har en sådan skyldighet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010 i mål C-245/09, Omalet, REU 2010, s. I-13771, punkterna 17 och 18).

16 Det ankommer nämligen på domstolen, i enlighet med fördelningen av behörighet mellan unionsdomstolen och de nationella domstolarna, att beakta den faktiska och rättsliga bakgrunden till tolkningsfrågorna, såsom den angetts i beslutet om hänskjutande (dom av den 23 april 2009 i de förenade målen C-378/07-C-380/07, Angelidaki m.fl., REG 2009, s. I-3071, punkt 48 och där angiven rättspraxis).

17 I det nu aktuella fallet är det dock tillräckligt att konstatera att även om Europeiska kommissionen i sitt skriftliga yttrande har gjort gällande att en sådan skyldighet följer av den italienska konstitutionen, framgår det inte av själva begäran om förhandsavgörande att italiensk rätt medför en skyldighet för den hänskjutande domstolen att tillerkänna C. samma rättigheter som dem som medborgare i andra medlemsstater som befinner sig i samma situation har enligt unionsrätten.

18 Härav följer att det i enlighet med artikel 53.2 i domstolens rättegångsregler är uppenbart att domstolen saknar behörighet att besvara den fråga som ställts av Tribunale ordinario di Firenze.

Rättegångskostnader

19 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjätte avdelningen) följande:

Det är uppenbart att Europeiska unionens domstol saknar behörighet att besvara den fråga som ställts av Tribunale ordinario di Firenze (Italien).

Underskrifter